

CEZARY KRUK

ur. 1962; Nałęczów

Miejsce i czas wydarzeń	Polska, współczesność
Słowa kluczowe	Projekt Pszczelarstwo na Lubelszczyźnie. Nieopisana historia – Rzeczpospolita Pszczelarska, historia pszczelarstwa

Rewolucje w pszczelarstwie

Rewolucja w pszczelarstwie zaczęła się w XIX wieku. Do XIX wieku wiedza o pszczołach była bardzo ograniczona i opierała się na opiniach Arystotelesa, które w wielu wypadkach - jeżeli chodzi o biologię pszczoł - były trafne, ale zawierały też błędy. I pojawili się wielcy badacze, XVII-XVIII wiek. Taki przełom to był Huber, szwajcarski przyrodnik. Co ciekawe, był niewidomy. Wzrok stracił jako kilkunastoletni chłopak. Był zafascynowany pszczołami. Obserwacji dokonywał wykorzystując wzrok swojej żony i służącego. Oni mu relacjonowali, co widzą, a on dyktował [obserwacje]. I wydał wiele książek i wiele błędnych poglądów Arystotelesa obalił. Jako pierwszy na świecie zastosował ramkę. Ale to był ul nie produkcyjny, tylko obserwacyjny - tak zwany ul książkowy Hubera. Każdy plaster oprawiony był w ramkę, był na zawiasach, spinany haczykami i w dowolnym miejscu można było ul otworzyć i obserwować. Działał na przełomie XVIII i XIX wieku.

Inni wielcy pszczelarze - Polak, Jan Dzierżon ze Śląska, Ukrainiec, Piotr Prokopowicz i Amerykanin, John Langstroth. Jan Dzierżon. Mamy spór z Niemcami, czy on był Polakiem, czy Niemcem. Prawda jest taka: jego rodzice mówili w domu po polsku, gwara śląską, nie znał niemieckiego, poszedł do szkoły, nauczył się niemieckiego. Publikował po niemiecku, jeden artykuł dla Gazety Polskiej napisał po polsku, "O pożytku z ognichy". Pierwszy na świecie zastosował w rodni ruchome ramki. Wtedy to jeszcze nie ramki - snozy. Skonstruował ul Dzierżona, który był dostępny z boku, bardzo popularny na Śląsku. Zainspirował barona niemieckiego Berlepscha, żeby skonstruować ul ramowy i tak powstała ramka, czyli przez dodatnie trzech beleczek. Sprowadzał pszczoły włoskie i robił na nich obserwacje. Odkrył zjawisko dzieworódtwa jako pierwszy na świecie, że trutnie powstają z jajeczek niezaplodzonych, co było rewolucją. Pod koniec życia popadł niestety w konflikt z Kościołem Katolickim, przez dwadzieścia cztery lata był ekskomunikowany. Był też w konflikcie z urzędnikami pruskimi, ponieważ bronił lud śląski przed samowolą śląskich

urzędników. Opiekował się nim jego bratanek, Franciszek Dzierżoń i powiedział, że stryj nigdy nie użył słowa po niemiecku. Zawsze mówił tylko po polsku albo gwara śląską. Także argumenty Niemców, że był Niemcem są bardzo słabe.

Drugi wielki pszczelarz, Piotr Prokopowicz, najpierw był żołnierzem, potem został pszczelarzem. Jako pierwszy na świecie zastosował ramki w miodni. Skonstruował ul Prokopowicza. dostępny z boku. Jako pierwszy na świecie zastosował kratę odgradową - czyli była przegroda i szczeliny o szerokości pięciu milimetrów, szczeliny przez które przejdą pszczoły, matka już nie przejdzie. To było dwieście lat temu. Dla pszczelarzy ukraińskich jest bogiem. Jego wizerunek jest logiem Instytutu Piotra Prokopowicza w Kijowie, jest logiem czasopisma pszczelarskiego "Pasicznik", które ukazuje się we Lwowie.

I wielki kolejny pszczelarz to jest Langstroth. Jako pierwszy ustalił proporcje, które powinny być zachowane w ulu, odległość plastra do bocznej ściany, od plastra do dolnej ściany, odległość między plastrami. Skonstruował ul Langstrotha, który w tej chwili jest najpopularniejszym ulem na świecie, mimo że od jego wynalezienia upłynęło sto sześćdziesiąt lat.

Było jeszcze wielu innych wybitnych pszczelarzy, na przykład Franciszek Chruszka, Czech, który jako pierwszy wynalazł miodarkę. Niemiecki pszczelarz, w zasadzie stolarz-pszczelarz, Meyer, który wynalazł węzę.

Polacy w ogóle mieli mnóstwo wielkich myślicieli, którzy działali na rzecz pszczelarstwa. W epoce Oświecenia był Joachim Chreptowicz, który brał udział w pracach Komisji Edukacji Narodowej. Był doradcą króla Stanisława Leszczyńskiego, też publikował o pszczołach. Był ksiądz Krzysztof Kluk, który napisał wielkie dzieło "O zwierzętach gospodarczych", jeden tom o pszczołach. My, Polacy, jeszcze się szczycimy z tego, że pierwsza książka słowiańska o pszczołach, która ukazała się drukiem jest polskiego autora, Walentego Kąckiego. Rękopis 1612, drukiem ukazała się 1614. Niestety w świecie pszczelarskim przeszło to bez echa. Szkoda, że zapomina się o takich wielkich ludziach. Mikołaj Witwicki, który był konstruktorem ula Witwickiego. Ul częściowo rozbieralny, zrobiony z segmentów w kształcie dzwonu, czyli rój się osiadał w takiej czapie, później korpus prostokątny, potem podstawki, które się rozszerzały. Witwicki w dobrach Czartoryskich na początku XIX wieku trzymał w tych ulach dwa tysiące rodzin pszczelich. Wtedy nie było jeszcze ula Dzierżona, to była rewolucja. Witwicki brał udział w powstaniu listopadowym, potem zesłany na Syberię. Publikował i Rosjanie uważają go za wielkiego rosyjskiego pszczelarza. Mimo że był Polakiem i brał udział w powstaniu listopadowym. I tutaj też taki miły akcent polsko-ukraiński. Był wybitny pszczelarz, nazywał się Teofil Ciesielski. Wielkopolanin, który przeniósł się do Lwowa i tam kilkanaście lat żył i działał. I Ukraińscy pszczelarze wiedzą, że on jest Polakiem i go hołubią. Odszukali na Cmentarzu Łyczakowskim jego miejsce pochówku, obok Grottgera, bezpośrednio sąsiedztwo. I postanowili z okazji stulecia jego śmierci ufundować pomnik, w tym roku ma być odsłonięty. To był człowiek, który wydawał przez kilkadziesiąt lat czasopismo

pszczelarskie o bardzo wysokiej renomie, "Bartnik Postępowy". Ono się zaczęło ukazywać od mniej więcej 1871 roku, chyba jeszcze się ukazywało w okresie międzywojennym. Ciesielski był też konstruktorem ulla słowiańskiego, który był popularny w zaborze austriackim. Pszczelarstwem zajmował się też bratanek księdza Stanisława Brzózki, tego, który walczył w powstaniu styczniowym. I on, Brzózka, skonstruował ul warszawski zwykły, który miał mój pradziadek, Wojciech Jaśkiewicz.

Data i miejsce nagrania	2016-08-09, Lublin
Rozmawiał/a	Piotr Lasota
Transkrypcja	Katarzyna Kuć-Czajkowska, Michał Krzyżanowski
Redakcja	Małgorzata Maciejewska, Michał Krzyżanowski
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"